

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานำเสนอผลการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกลไกชุมชนในการจัดการปัญหาช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่าใน เขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ในการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกลไกชุมชนในการจัดการปัญหาช้างป่าในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี มีบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ตีความข้อมูลในพื้นที่ ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของพื้นที่อำเภอสอยดาว

อำเภอสอยดาว เดิมขึ้นอยู่ในเขตการปกครองอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี แต่เนื่องจากเขตการปกครองของอำเภอโป่งน้ำร้อนกว้างขวางมาก การติดต่อราชการของราษฎรและให้บริการของทางราชการเป็นไปด้วยความยากลำบากและไม่ทั่วถึง เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรและอำนวยความสะดวกให้แก่ราษฎรที่อยู่ห่างไกล กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศตั้งกิ่งอำเภอสอยดาวขึ้น โดยมีผลเป็นกิ่งอำเภอตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2531 (อำเภอสอยดาว. 2532 : 7)

ต่อมาเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2532 ได้รับอนุมัติเงินงบประมาณจากกรมการปกครองเป็นค่าก่อสร้างอาคารที่ว่าการอำเภอพร้อมบ้านพักข้าราชการ เป็นเงิน 3,818,700 บาท โดยก่อสร้างในที่ดินของนางยัง ลอติกริทธิกรมย์ ที่ได้บริจาคที่ดินจำนวน 78 ไร่ เพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างศูนย์ราชการกิ่งอำเภอสอยดาว ที่ดินตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี นอกจากนี้มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินสมทบในการก่อสร้างอีก จำนวน 495,000 บาท และให้เปิดให้บริการประชาชนมาตั้งแต่วันที่ 12 มิถุนายน 2532 เป็นต้นมา (อำเภอสอยดาว. 2532 : 7)

เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2535 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอสอยดาวตามประกาศพระราชกฤษฎีกาเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 45 ลงวันที่ 9 เมษายน 2535 มีฐานะเป็นอำเภอตั้งแต่วันที่ 9 พฤษภาคม 2535 (อำเภอสอยดาว. 2532 : 7)

เมื่อพิจารณาถึงทำเลที่ตั้งของอำเภอสอยดาว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดจันทบุรี ห่างจากจังหวัดจันทบุรี 72 กิโลเมตร มีพื้นที่ 770.948 ตารางกิโลเมตร หรือ 481,842.5 ไร่ และห่างจากกรุงเทพมหานคร 300 กิโลเมตร เป็นอำเภอชายแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา มีเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอวังสมบูรณ์และอำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ พระตะบองประเทศสาธารณรัฐกัมพูชา อำเภอพนมปรีก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอแก่งหางแมวและอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

ในท่วงทำนองเดียวกันอำเภอสอยดาว มีลักษณะภูมิประเทศโดยรวม เป็นที่ราบสลับภูเขา มีเทือกเขาสอยดาวเป็นภูเขาที่สูงที่สุดของอำเภอสอยดาว อยู่ด้านทิศตะวันตกของอำเภอและลดหลั่นลงมาเป็นที่ราบสลับเนินเขาไปทางทิศตะวันออกจนจรดชายแดนไทย-กัมพูชา อำเภอสอยดาว มีลักษณะอากาศที่เย็นสบายตลอดปี มี 3 ฤดู คือฤดูฝน อยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม เป็นฤดูของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตลอดฤดูฝน ฤดูหนาวอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม – กุมภาพันธ์ เป็นฤดูของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง ส่วนฤดูร้อนอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – พฤษภาคม อากาศร้อนอบอ้าวในช่วงเดือนเมษายน (อำเภอสอยดาว. 2559 : 8)

จำนวนประชากรของอำเภอสอยดาว มีจำนวนทั้งสิ้น 65,574 คน เป็นชาย 33,049 คน เป็นหญิง 32,525 คน มีจำนวนบ้านทั้งสิ้น 25,493 ครัวเรือน ส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 50 ภาคกลางร้อยละ 20 ภาคเหนือร้อยละ 10 นอกนั้นเป็นคนพื้นที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่เดิมร้อยละ 20 ภาษาที่ใช้เป็นภาษาอีสาน ภาษาไทยกลาง และภาษาเขมร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 70 หมู่บ้าน (อำเภอสอยดาว. 2559 : 8)

การแบ่งเขตการปกครองของอำเภอสอยดาวแบ่งเป็น 5 ตำบล 70 หมู่บ้าน ได้ดังนี้

1. ตำบลปะตง	แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน
2. ตำบลทรายขาว	แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน
3. ตำบลสะตอน	แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน
4. ตำบลทุ่งขนาน	แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 หมู่บ้าน
5. ตำบลทับช้าง	แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 หมู่บ้าน

สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในเขตที่ตั้งในอำเภอสอยดาวนั้น มีเทศบาล 2 แห่ง คือเทศบาลตำบลทรายขาวและเทศบาลตำบลทับช้าง นอกจากนี้แล้วอำเภอสอยดาวยังมีองค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง คือองค์การบริหารส่วนตำบลปะตง องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว องค์การบริหารส่วนตำบลสะตอนและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขนาน

สภาพปัญหาของอำเภอสอยดาวที่มีมาตั้งแต่อดีต สรุปได้ดังนี้ (อำเภอสอยดาว. 2559 : 9)

1. ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อบริโภคและการเกษตรในฤดูแล้ง โดยสภาพทั่วไปของอำเภอสอยดาวไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ มีเพียงลำคลองเล็ก ๆ และลำราง จะมีเฉพาะฤดูฝนพอถึงเดือนมกราคมหรือกุมภาพันธ์ น้ำในลำคลองเหล่านี้จะเริ่มแห้งขอกระทบต่อการอุปโภค-บริโภค การเกษตรและการพัฒนาแหล่งน้ำมีข้อจำกัดเนื่องจากสภาพภูมิประเทศมีระดับแตกต่างกันมาก การระบายน้ำทำได้ยากต้องใช้งบประมาณลงทุนสูง และยังไม่มียกงบประมาณในการก่อสร้าง

2. ปัญหาการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองตาพลาย อ่างเก็บน้ำคลองตาพลาย ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 ตำบลปะตงและหมู่ที่ 5 ตำบลทรายขาว พื้นที่อ่างเก็บน้ำครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 487 ไร่ พื้นที่ชลประทานครอบคลุมพื้นที่สองฝั่งตามแนวลำคลองตาพลาย ทางซ้ายอ่างเก็บน้ำในเขตตำบลปะตงและตำบลทรายขาวรวมพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ ชนิดของเขื่อนเป็นการออกแบบเบื้องต้นเป็นแบบเขื่อนดิน ความกว้างสันเขื่อนดิน ประมาณ 8 เมตร ความยาวสันเขื่อนดินประมาณ 600 เมตร ความจุอ่างเก็บน้ำคลองตาพลาย ที่ระดับน้ำเก็บกักได้ 5.09 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ปรากฏว่าอ่างเก็บน้ำคลองตาพลาย มีหัวงานเป็นเขื่อนดิน มีรายงานการศึกษา ปี 2547 และศึกษาผลกระทบ สวช.ปี 2549 ออกแบบสำรวจ ปี 2551 อยู่ในแผนของกรมชลประทาน งบ 280 ล้านบาทและบริเวณพื้นที่น้ำท่วมบางส่วนอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว

3. ปัญหาประชาชนบางส่วนไม่มีไฟฟ้าใช้ ประชาชนบางส่วนในพื้นที่อำเภอสอยดาวยังไม่มีไฟฟ้าพื้นฐานใช้ เพราะประชาชนสร้างบ้านพักอาศัยในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว จึงไม่สามารถปักสายไฟฟ้าเข้าไปในพื้นที่ได้ มีบางส่วนได้รับการแก้ไขโดยจัดทำระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งไม่พอเพียงสำหรับประชาชนที่จะใช้งาน ซึ่งในขณะนี้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้อนุญาตให้ดำเนินโครงการขยายเขตไฟฟ้าเข้าหน่วยพิทักษ์ป่าบ้านคลองพอก ระยะทางประมาณ 7,800 เมตร ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 5,772,751.81 บาท ซึ่งในขณะนี้งบประมาณไม่เพียงพอ จึงดำเนินการช่วงแรก (อยู่ระหว่างดำเนินการ) ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ซึ่งจะทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ด้วย จำนวน 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 18 ตำบลทับช้าง มีผู้ได้รับประโยชน์ 508 คน จำนวน 160 หลังคาเรือน โดยมีงบประมาณที่ต้องดำเนินการ จำนวน 3,058,823.36 บาท โดยใช้เงินจากงบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อฉุกเฉินหรือจำเป็นของรองนายกรัฐมนตรี ประจำปี 2554 จำนวน 2,400,100 บาท และเทศบาลตำบลทับช้าง สนับสนุนงบประมาณ จำนวน 660,000 บาท

4. ปัญหาการผลผลิตตกต่ำเนื่องจากอำเภอสอยดาวมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเป็นจำนวน 179,552 ไร่ โดยเกษตรกรจะเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตมันสำปะหลังเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ของทุกปี และหากปีใดราคามันสำปะหลังตกต่ำ เกษตรกรจะออกมาปิดถนนสาย 317 จังหวัดสระแก้ว ประท้วงบริเวณเขตรอยต่อระหว่างอำเภอสอยดาว ด้านเขาแหลม กับอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

เมื่อพิจารณาภูมิเนวศของอำเภอสอยดาวมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวเดิมมีชื่อว่า ป่าสงวนเขาสอยดาว อาจเนื่องมาจากเป็นภูเขาที่มีความสูงมาก ประมาณ 1,675 เมตร จากระดับน้ำทะเล โดยการบอกเล่าจากผู้สูงอายุว่าคำว่าเขาสอยดาวนั้นเกิดจาก ในเวลากลางคืนจะเห็นดวงดาวอยู่ใกล้ยอดเขา เพราะภูเขาสูงมากทำให้การมองเห็นว่าดาวอยู่ใกล้มาก ทำให้เหมือนเราสามารถนำไม้มาสอยดาวได้ อาจจะหยิบหรือจับดวงดาวได้ในเวลากลางคืน ต่อมาป่าสงวนเหล่านี้ถูกราษฎรบุกรุกลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและลักลอบล่าสัตว์ป่ากันอยู่เสมอ เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติไม่รัดกุมพอที่จะเอาผิดแก่ผู้ทำลายป่าและสัตว์ป่าได้ จึงทำให้โอกาสลักลอบทำลายทรัพยากรกันอย่างไม่ยั้งที่สิ้นสุด กรมป่าไม้ได้พิจารณาเห็นว่าหากปล่อยไว้ให้เป็นป่าสงวนอย่างเดิม นับวันป่าจะหมดไป สัตว์ป่าหลายชนิดที่มีอยู่ในป่าแห่งนี้ก็จะถูกล่าสูญพันธุ์ไปด้วยทางกรมป่าไม้ จึงได้เข้าไปดำเนินงานจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวเมื่อปี พ.ศ. 2508 ในพื้นที่ป่าสงวนเขาสอยดาว โดยได้ทำการสำรวจเบื้องต้น เพื่อให้ทราบถึงชนิด ปริมาณของสัตว์ป่า สภาพของแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ตลอดจนความเหมาะสมในการที่จะจัดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผลจากการสำรวจในขณะนั้นพบว่า เป็นแหล่งที่มีความเหมาะสมต่อการจัดให้เป็น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอย่างยิ่ง กรมป่าไม้จึงได้ดำเนินการเพื่อออกพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ปัจจุบันมีชื่อว่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2559 : 8)

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2514 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีการดำเนินงานเพื่อออกพระราชกฤษฎีกายุ้มนั้น ทางราชการได้ออกสัมปทานระยะยาว 30 ปี ให้แก่บริษัทศรีมหาราชา จำกัด สาเหตุเนื่องมาจากที่ทาง ราชการได้ออกสัมปทานดังกล่าวแก่บริษัทศรีมหาราชา จำกัด ดังนั้นชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้มีหนังสือร้องเรียนคัดค้านการขอสัมปทานต่อ คณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2515 ซึ่งเป็นผลให้สภการบริหารของคณะปฏิวัติได้ลงมติให้เพิกถอน พื้นที่ป่าบริเวณเขาสอยดาวออกจากเขตป่าสัมปทานแล้วประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดป่าเขาสอยดาว ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 200 ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2515 กำหนดให้ป่าเขาสอยดาวเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 89 ตอนที่ 132 ลงวันที่ 4 กันยายน 2515 มีพื้นที่ประมาณ 465,637 ไร่ ในภายหลังได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพิกถอนพื้นที่บางส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ในท้องที่ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2541 โดยกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวบางส่วน ในท้องที่ตำบลตะเคียนทอง กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ตามที่กำหนดไว้ใน ประกาศของคณะปฏิวัติ (พ.ศ. 2515) เพื่อดำเนินการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ คลองทุ่งเพล อันเป็น โครงการพระราชดำริและโครงการอเนกประสงค์จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเนื้อที่ประมาณ 35 ไร่ พ.ศ. 2535 ตั้งอำเภอเขาคิชฌกูฏ เมื่อ พ.ศ. 2536 และตั้งอำเภอ แก่งหางแมว เมื่อ พ.ศ. 2538 ตามประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเล่ม 115 ตอนที่ 64ก ลงวันที่ 24 กันยายน 2541 เหลือพื้นที่ประมาณ 465,602 ไร่ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2541 : 9)

ที่ตั้งในเขตรักษาพันธุ์ป่าเขาสอยดาวตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลทรายขาว ตำบลปะตง ตำบล ทับช้าง อำเภอสอยดาว ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน ตำบลฉนวน อำเภอมะขาม ตำบลตะเคียนทอง ตำบลคลองพลู ตำบลพลวง อำเภอเขาคิชฌกูฏและตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี อยู่ระหว่างเส้นรุ้ง (Latitude) ที่ 12° 50 ถึง 13° 20 เหนือ และเส้นแวง (Longitude) ที่ 102° 02 ถึง 102° 16 ตะวันออก โดยมีอาณาเขตติดต่อ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2559 : 10) คือ

ทิศเหนือ จรดกึ่งอำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว

ทิศใต้ จรดอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ บ้านทุ่งเพล ตำบลฉนวน อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันออก ขนานและจรดมาตามถนนจันทบุรี-สระแก้ว ตำบลทรายขาว ตำบลปะตง อำเภอสอยดาว ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันตก จรดป่าสงวนแห่งชาติขุนซ่อง แก่งหางแมว อำเภอแก่งหางแมว และป่าสงวน แห่งชาติตาเป๊ะ อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

ลักษณะของชุมชนในพื้นที่ในสภาพปัจจุบัน มีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว มีจำนวน 1 แห่ง คือบ้านคลองพอก ตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว ซึ่งทางเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ผ่อนผันให้อาศัยทำกินได้ แต่ไม่ให้มีการบุกรุกป่า ถากถาง เผาป่าเพิ่มเติม

การเดินทางเข้าสู่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว โดยทางรถยนต์ได้ 2 ทางคือ

1. จากจันทบุรีถึงหมู่บ้านปะตง อำเภอสอยดาว ระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร จากหมู่บ้านปะตงถึงที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อีก 4 กิโลเมตร

2. จากจังหวัดสระแก้ว ถึงหมู่บ้านปะตง อำเภอสอยดาว ระยะทางประมาณ 75 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว สามารถแบ่งออกเป็นลักษณะ ดังนี้ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2559 : 11)

1. บริเวณที่เป็นภูเขาและเนินเขา ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นภูเขาที่สลับซับซ้อน ยอดเขาสอยดาวได้เป็นยอดเขาสูงสุด สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,675 เมตร ประกอบด้วยลักษณะทางธรรมชาติที่สำคัญมากมาย ลักษณะพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งมีลำน้ำจากภูเขาไหลผ่าน ทำให้ลักษณะทางภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นแพลูกคลื่นลอนชัน

2. ที่ลาดเชิงเขา ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลาดเขา ต่อเนื่องจากภูเขาที่มีความชันของพื้นที่น้อยกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ บริเวณพื้นที่เหล่านี้มักจะมีลำน้ำ ซึ่งมีต้นน้ำจากภูเขาไหลผ่านซึ่งจะทำให้ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นแพลูกคลื่นลอนชัน

3. เนินตะกอนรูปพัดติดต่อกัน เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นใกล้เทือกเขา เป็นผลมาจากการกระทำของลำน้ำ ได้พัดพาเอาตะกอนขนาดต่าง ๆ มาทับถมกันในบริเวณที่ราบเชิงเขาเป็นแนวติดต่อกัน ลักษณะพื้นที่จะเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชันของพื้นที่ประมาณ 1-3 เปอร์เซ็นต์

4. ลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ เป็นลักษณะที่แต่เดิมนั้นเป็นที่ราบน้ำท่วมถึงมาก่อนแต่ปัจจุบันน้ำจากแม่น้ำไม่ท่วมแล้ว เนื่องจากลำน้ำถูกทำให้ลดระดับลงไป จึงเกิดเป็นลานตะพักลำน้ำ

เนื่องจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวนั้น มีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมี 2 ชนิด (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2559 : 12) คือ

1. ป่าดิบชื้น ลักษณะพืชพรรณส่วนมากเป็นป่าดงดิบชื้นประกอบด้วยพรรณไม้ที่มีค่าทางชนิดขึ้นคละปะปนกันอย่างหนาแน่น สภาพป่ามีความชุ่มชื้น เนื่องจากอยู่ในลักษณะภูมิอากาศที่ฝนตกชุก ลักษณะโครงสร้างของป่าหลายชั้น ไม้ชั้นบนเป็นไม้ขนาดใหญ่และเป็นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจซึ่งมีส่วนใหญ่เป็นป่าต้นน้ำลำธารของลำห้วยลำธารหลายสาย พรรณไม้ที่สำคัญ เช่น ตะเคียนทอง มะค่าโมง ไม้ตะกูลยาง สมพง กะบก ตะแบก มะหาด ขนุนป่า กะบาก ประดู่ ฯลฯ ส่วนไม้พื้นล่างแน่นทึบและมีอยู่เป็นจำนวนมากที่สำคัญได้แก่ หวาย เร่ว กระวาน และข่า เป็นต้น

2. ป่าเต็งรังหรือป่าโปรง เป็นแหล่งที่มีทุ่งหญ้าและพรรณไม้ ซึ่งเป็นอาหารที่สำคัญของ สัตว์ป่าหลายชนิด ในป่าเหล่านี้มีไม้สำคัญ ได้แก่ เต็ง รัง พลวง แดง ฯลฯ ประเภทป่าการใช้ที่ดิน เนื้อที่ (ไร่) เพอร์เซ็นต์ ป่าดิบชื้น 400,383 / 85.98 ป่าเต็งรัง 395 / 0.11 ป่าเสื่อมโทรม (ที่อุทยานฯ) 63,754 / 13.68 พื้นที่ปลูกป่าโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ 1,105 / 0.25

ขณะที่ทรัพยากรสัตว์ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถแบ่งออกได้ดังนี้ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม พบทั้งหมด 122 ชนิด จัดหมวดหมู่ได้ 73 สกุล 27 วงศ์ สัตว์ขนาดใหญ่ที่สำคัญได้แก่ ช้าง กระทิง วัวแดงและเสือโคร่ง สัตว์ขนาดกลางและขนาดเล็กได้แก่ กวาง เลียงผา เสือดาว เสือลายเมฆ หมูป่า เก้ง แมวขาว หมูขอ หมูหมา พญากระรอกดำ กระรอกบินใหญ่ กระรอกหลายสีชนิดย่อยขนสีน้ำตาลแดงและอื่น ๆ นก พบปรากฏในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 276 ชนิด 166 สกุล 39 วงศ์ ได้แก่ ไก่ฟ้าพญาลอ นกแซกแซว นกกระทาดงจันทบูรณ์ นกอินทรี นก ขมิ้นขาว นกขมิ้นแดง นกขุนทอง และนกกินแมลงชนิดต่าง ๆ เป็นต้น สัตว์เลื้อยคลาน สำนวพบ 88 ชนิด 59 สกุล 16 วงศ์ ชนิดพันธุ์ที่สำคัญได้แก่ เต่าเหลืองตะกวด เต่าหวาย ตุ๊กเต๋ปาลายพาดจันทบูรณ์ กิ้งก่าหมาม กิ้งก่าดง กิ้งก่าหัวยาว จิ้งเหลนต้นไม้ จิ้งเหลนขาเล็กลาย จิ้งเหลนหัวเขมร ตะกวด งูเหลือม งูหลาม งูสิง งูเขียวกาบหมากและงูปีแก้ว เป็นต้น สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สำนวพบ 29 ชนิด 12 สกุล 6 วงศ์ ชนิดพันธุ์ที่สำคัญได้แก่ กบนา ปาดจ๊ว เขียดจะนา เขียดทราย เขียดตะปาด อึ่งน้ำเต่า อึ่ง หลังจุดและอึ่งข้าวดำ เป็นต้น ปลาน้ำจืด สำนวพบ 47 ชนิด 31 สกุล 17 วงศ์ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขาสอยดาวได้มีการค้นพบสัตว์ป่าที่หายากมาก เช่น ไก่ฟ้าหลังขาวพ่ายย่อย ซึ่งพบเฉพาะในเทือกเขา สอยดาวเพียงแห่งเดียวและเมื่อประมาณเดือนธันวาคม พ.ศ.2541 มีผู้พบนก 2 ชนิด คือนกขมิ้นแดง และนกขมิ้นขาว ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ซึ่งนกทั้ง 2 ชนิดนี้เป็นนกที่หายาก โดยเฉพาะนกขมิ้นขาว ยังไม่เคยพบในป่าแห่งใดมาก่อน สัตว์ป่าในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าเขาสอยดาว คือ สัตว์ป่าหลายชนิดมีลักษณะที่พิเศษผิดแผกแตกต่างไปจากแห่งอื่น ๆ ของ ประเทศไทยในแง่ของสัตว์ป่า คือสัตว์ป่าหลายชนิดที่มีลักษณะคล้ายไปทางสัตว์ป่าในแถบเขมร และเวียดนาม ดังนั้นการสงวนป่าแห่งนี้ไว้จึงมีคุณค่าทางด้านสัตวศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง แหล่งน้ำของ สัตว์ป่า สัตว์ป่าอาศัยจากลำห้วย ลำคลอง หนองบึง ที่มีอยู่มากมายภายในป่าแห่งนี้ ลำคลองใหญ่ ๆ มีคลองรารอง คลองปะตง คลองตาหรีว คลองทุ่งกว้าง คลองตาเรือ ฯลฯ

จากการสำรวจแหล่งอาหารสัตว์ป่า สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2559 : 13) ดังนี้

1. ไป่งทุ่งตาเรือ ลักษณะของดินเป็นสีเทาสดแล้งดินสอพอง มีสัตว์พวกช้าง กระทิง กวาง เก้งและกระซัง

2. ไปงบ้านทุ่งกว้าง ลักษณะของดินเป็นสีน้ำตาล มีสัตว์พวกกระทิง กวาง เก้งและกระเจง
ลงกิน

3. ไปงคลองตารอง จะมีสัตว์พวกกวาง เก้ง กระเจง ฯลฯ ลงกิน

ปรากฏการณ์ปัญหาช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อำเภอสอยดาว

จากการศึกษาบริบทชุมชนในด้านปรากฏการณ์ปัญหาช้างป่า ในเขตพื้นที่อำเภอสอยดาว
สามารถนำเสนอปรากฏการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ดังนี้

พ.ศ.2520-2525 เป็นยุคที่เริ่มมีการบุกเบิกที่ดินเพื่อปลูกพืชผลทางการเกษตร
โดยกรมที่ดินได้จัดสรรให้แก่ประชาชน ครอบครัวละ 10 ไร่ (กรม
ที่ดินอำเภอสอยดาว. 2560 : 12)

พ.ศ.2539-2549 พบว่ามีช้างป่าเสียชีวิตทั้งสิ้น 17 ตัว เกิดจากธรรมชาติ 4 ตัว เกิด
จากมนุษย์ 11 ตัว และไม่ทราบสาเหตุ 2 ตัว ช้างที่เสียชีวิตขึ้น
ใหญ่ช้างเพศผู้มากกว่าช้างเพศเมียในพื้นที่รอยต่อเขาสอยดาว
(เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2559 : 40)

พ.ศ.2543 ได้เกิดอุบัติเหตุกับช้างป่าบนถนนสายหลัก จันทบุรี-สระแก้ว
โดนรถยนต์ชนช้างทำให้เกิดความเสียหายทั้งคนและช้าง
(ผู้แสตดิ. สัมภาษณ์. 2560)

พ.ศ.2545 เกิดภาวะฝนแล้งนานทำให้ช้างป่าจำนวนหนึ่งประมาณ 8-10 ตัว
อพยพไปหากินรอบเขตพื้นที่ เนื่องจากเกิดปัญหาบุตรของ
ประชาชนในพื้นที่อำเภอสอยดาว (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขา
สอยดาว. 2559 : 41)

พ.ศ.2546-2547 ประชากรช้างเพิ่มขึ้น มีการพบเห็นช้างป่าที่มีงาประมาณ 10-20 ตัว
ช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ปัจจุบันช้างป่าแยกเป็น
กลุ่มย่อย ๆ ในการหากิน (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2559 :
43)

พ.ศ.2548 พบช้างพลาย 3 ตัว หากินช้างลำห้วยในหมู่บ้านในอำเภอสอยดาว
ต่อมาช้างแยกออกเป็น 2 กลุ่ม หากินนอกเขตพื้นที่ป่าเขาสอยดาว
มาหากินในสวนของชาวบ้าน (เก่ง อังคุด. สัมภาษณ์. 2560)

พ.ศ. 2548 ช้างป่าเริ่มออกนอกพื้นที่ป่ามาทำร้ายพืชสวนทางการเกษตรและ
ชาวบ้าน(วาสนา กงคง. สัมภาษณ์. 2560)

- พ.ศ.2549 ช้างป่าได้ออกจากป่าเพื่อหากินในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ประมาณเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคมของทุกปีในพื้นที่อำเภอสอยดาว (แก้ว แก้วมณี. สัมภาษณ์. 2560)
- พ.ศ. 2550 การรุกป่าพื้นที่รอบชายป่า จากการสัมภาษณ์พรานป่าท่านหนึ่งทำให้ทราบว่าพื้นที่ป่าถูกเกษตรกรรุกรานเข้าไปมาก ส่งผลให้ชายป่าถูกร่นเข้าไปในพื้นที่ป่าเดิมและบริเวณรอบชายป่าถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่การเกษตร โดยการปลูกพืชเศรษฐกิจ
- พ.ศ.2551 ปัญหาช้างป่าฝูงใหญ่จำนวน 10 ตัว เข้ามานุกรุกพื้นที่ทำกินของชาวบ้านในพื้นที่อำเภอสอยดาว และเริ่มเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตรยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชน (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว. 2559 : 10)
- พ.ศ.2556 หน่วยงานราชการและประชาชนร่วมประชุมปัญหาช้างป่าเขตพื้นที่อำเภอสอยดาว มีการจัดการปัญหาช้างป่าโดยการลงพื้นที่ดูงานและสำรวจปัญหา พร้อมอนุมัติ เรื่องการปรับพื้นที่เส้นทางเพื่อลำเลียงอาหารให้โขลงช้างที่หิวโหยได้มีอาหารกิน (อำเภอสอยดาว. 2559 : 13)
- พ.ศ.2557 หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว เผยว่า จำนวนช้างป่าเพิ่มมากขึ้นและเข้ามาในพื้นที่ชุมชน เข้ามากินผลไม้ ในสวน ในไร่ ได้รับความเดือดร้อน บาดเจ็บเสียชีวิต เสียทรัพย์สินจากการถูกทำร้าย ช้างป่าประมาณ 400 ตัว ที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอสอยดาว (สิทธิชัย บรรพต. สัมภาษณ์. 2560)
- พ.ศ. 2559 ต่อมาได้มีการประกาศจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ที่ว่าการอำเภอสอยดาว ร่วมกับประชาชนในเขตพื้นที่ ร่วมกันพูดคุยปัญหาช้างป่า ได้มีการจัดทำแผนการมีส่วนร่วมจัดการประชากรช้างป่า ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น ทุกภาคส่วน (อำเภอสอยดาว. 2559 : 9)
- พ.ศ.2560 หน่วยงานราชการและประชาชนร่วมกันป้องกันช้างป่าร่วมกัน มีจุดตรวจและการเฝ้าระวังปัญหาช้างป่า ในเขตพื้นที่อำเภอสอยดาว โดยการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ (n= 397)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	216	54.40
หญิง	181	45.60
รวม	397	100.00

จากตาราง 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.40 ส่วนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 45.60

ตาราง 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ (n= 397)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
21 – 40 ปี	99	24.90
41 – 60 ปี	152	38.30
61 – 80 ปี	146	36.80
รวม	397	100.00

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 41-60 ปี ขึ้นไป จำนวน 152 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.30 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 61-80 ปี จำนวน 146 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.80 และช่วงอายุ 21-40 ปี จำนวน 99 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.90

ตาราง 4 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา (n= 397)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยเรียนหรือต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	84	21.20
ประถมศึกษา	52	13.10
มัธยมศึกษา/ปวช.	119	30.00
อนุปริญญา/ปวส.	73	18.40
ปริญญาตรี	54	13.60
สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.80
รวม	397	100.00

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. จำนวนสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 30.00 รองลงมาได้แก่ อนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 18.40 และ 13.60 ตามลำดับ

ตาราง 5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอสอยดาว (n= 397)

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอสอยดาว	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10 ปี	38	9.60
11-20 ปี	106	26.70
21-30 ปี	90	22.70
สูงกว่า 30 ปี	163	41.10
รวม	397	100.00

จากตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในเขตอำเภอสอยดาว สูงกว่า 30 ปี จำนวน 163 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.10 ระยะเวลาตั้งแต่ 11-20 ปี ขึ้นไป จำนวน 106 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.70 และระยะเวลาตั้งแต่ 21.30 ปี จำนวน 90 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.70 ตามลำดับ

ตาราง 6 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (n= 397)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
สื่อสิ่งพิมพ์/หนังสือพิมพ์	75	18.90
โทรทัศน์	62	15.60
วิทยุ	12	3.00
การบอกเล่า	69	17.40
สื่ออินเทอร์เน็ต	157	39.50
เสียงตามสาย	18	4.50
อื่นๆ (โปรดระบุ)	4	1.00
รวม	397	100.00

จากตาราง 6 พบว่าการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 157 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.50 สื่อสิ่งพิมพ์/หนังสือพิมพ์ จำนวน 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.90 และรองลงมาจากการบอกเล่า จำนวน 69 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.40 ตามลำดับ

ตาราง 7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ (n= 397)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	125	31.50
รับจ้างอิสระ/รับจ้างทั่วไป	64	16.10
แม่บ้าน	32	8.10
พนักงานเอกชน	44	11.10
นักเรียน/นักศึกษา	53	13.40
ธุรกิจส่วนตัว	23	5.80
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานรัฐ	36	9.10
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	20	5.00
รวม	397	100.00

จากตาราง 7 พบว่าอาชีพของกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีที่มีสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ อาชีพเกษตรกร จำนวน 125 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.50 อาชีพรับจ้างอิสระและรับจ้างทั่วไป จำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.10 และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.40 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับวิธีการการแก้ไขปัญหาล้างป่า ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิธีการแก้ไขปัญหาล้างป่า

วิธีการแก้ไขปัญหาล้างป่า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. การสร้างหอคอยคอยเฝ้าระวัง	4.12	2.67	เห็นด้วย	1
2. การเคาะต้นไม้ไฟให้เกิดเสียงดังไล่ช้าง	3.88	0.84	เห็นด้วย	2
3. การใช้หุ่นไล่กาไล่ช้าง	3.87	1.34	เห็นด้วย	3
4. การผูกกระดิ่งหรือกระป๋องบนต้นไม้ให้เกิดเสียงดัง	3.87	0.89	เห็นด้วย	3
5. การขุดร่องหรืออุรอบพื้นที่เกษตรกรรม	3.77	1.18	เห็นด้วย	5
6. การยิงลูกประทัดไล่ช้าง	3.73	1.09	เห็นด้วย	6
7. การใช้คนขับไล่ช้างป่า	3.55	1.13	เห็นด้วย	7
8. การจุดน้ำมันสาบเสือไล่ช้าง	3.27	0.98	ไม่แน่ใจ	8
9. การเผาต้นไม้ไฟให้เกิดเสียงดังไล่ช้าง	3.21	1.29	ไม่แน่ใจ	9
10. การใช้ยาฉุนผสมน้ำมันกำจุดไฟไล่ช้าง	3.21	1.02	ไม่แน่ใจ	10
11. การเปิดเสียงเสือโดยวิทยุชุมชนไล่ช้าง	3.19	1.04	ไม่แน่ใจ	11
12. การใช้ไฟฉายติดหัวไล่ช้างป่า	3.12	1.29	ไม่แน่ใจ	12
13. การปล่อยพืช ผลไม้ โดยการทิ้งให้เน่าเสียบริเวณที่ช้างผ่าน	3.10	1.12	ไม่แน่ใจ	13
14. การเผามูลสัตว์หรือพริกให้ช้างแสบตา	3.01	1.22	ไม่แน่ใจ	14
15. การใช้ช้างเลี้ยงขับไล่ช้างป่า	2.84	1.29	ไม่แน่ใจ	15
16. การยิงปืนขึ้นฟ้าขู่ช้างให้กลัว	2.78	1.56	ไม่แน่ใจ	16
รวม	3.41	1.23	ไม่แน่ใจ	

จากตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ไข ปัญหาช้างป่า พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาช้างป่าของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับ ไม่น่าใจ ($\bar{X} = 3.41$) โดยระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ ระดับเห็นด้วย และระดับไม่น่าใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ไข สรุปได้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาช้างป่าในระดับเห็นด้วย มีจำนวน 7 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

- ลำดับที่ 1 การสร้างหอคอยคอยเฝ้าระวัง ($\bar{X} = 4.12$)
- ลำดับที่ 2 การเคาะต้นไม้ไฟให้เกิดเสียงดังไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.88$)
- ลำดับที่ 3 การใช้หุ่นไล่กาไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.87$)
- ลำดับที่ 4 การผูกกระดิ่งหรือกระป๋องบนต้นไม้ให้เกิดเสียงดัง ($\bar{X} = 3.87$)
- ลำดับที่ 5 การขุดร่องหรือคูรอบพื้นที่เกษตรกรรม ($\bar{X} = 3.77$)
- ลำดับที่ 6 การยิงลูกประทัดไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.73$)
- ลำดับที่ 7 การใช้คนขับไล่ช้างป่า ($\bar{X} = 3.55$)

ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาช้างป่าในระดับไม่น่าใจ มีจำนวน 9 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

- ลำดับที่ 8 การจุดน้ำมันสาบเสือไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.27$)
- ลำดับที่ 9 การเผาต้นไม้ไฟให้เกิดเสียงดังไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.21$)
- ลำดับที่ 10 การใช้ยาฉุนผสมน้ำมันกำจวดไฟไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.21$)
- ลำดับที่ 11 การเปิดเสียงเสือโดยวิทยุชุมชนไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.19$)
- ลำดับที่ 12 การใช้ไฟฉายติดหัวไล่ช้างป่า ($\bar{X} = 3.12$)
- ลำดับที่ 13 การปล่อย พืช ผลไม้ โดยการทิ้ง ให้เฝ้าเสียบริเวณที่ช้างผ่าน ($\bar{X} = 3.10$)
- ลำดับที่ 14 การเผามูลสัตว์หรือพริกให้ช้างแสบตา ($\bar{X} = 3.01$)
- ลำดับที่ 15 การใช้ช้างเลี้ยงขับไล่ช้างป่า ($\bar{X} = 2.84$)
- ลำดับที่ 16 การยิงปืนขึ้นฟ้าไล่ช้างให้กลัว ($\bar{X} = 2.78$)

ผลการศึกษาในประเด็นที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ วิธีการแก้ไขปัญหาช้างป่าอยู่ในระดับเห็นด้วย มีจำนวน 7 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อยได้ดังนี้

- ลำดับที่ 1 การสร้างหอคอยเฝ้าระวัง ($\bar{X} = 4.12$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า หอคอยเฝ้าระวังใช้สำหรับการเฝ้าดูฝูงช้างที่ เคลื่อนที่มาในระยะไกลเพื่อการแจ้งเตือนให้ชาวบ้านได้รู้ก่อนที่ช้างจะเข้ามาในพื้นที่และเตรียมการ ไล่ช้างออกเขตที่เพาะปลูกหรือบ้านเรือนที่อยู่อาศัย

ลักษณะหอคอย เป็นการสร้างกระท่อมหรือเพิงพักบนต้นไม้ใหญ่ โดยต้นไม้ที่เหมาะสมสำหรับการสร้างหอคอยได้แก่ ต้นมะค่า ต้นก้ามปู ซึ่งควรสร้างหอคอยให้สูงจากพื้นดินประมาณ 8 เมตร ตำแหน่งที่เหมาะสมสำหรับสร้างคือ บริเวณชายป่าหรือบริเวณท้ายหมู่บ้าน วิธีการสร้างเป็นการใช้ไม้เช่น ไม้ไผ่ทั้งสดและแห้งหรือไม้ทั่วไปที่หาได้ในท้องถิ่น ขนาดที่นิยมสร้างคือ พื้นกว้าง 1.50 เมตร ยาว 2.00 เมตร โดยให้คนสามารถขึ้นไปอยู่ได้ประมาณ 2-3 คน โดยทั่วไปในการสร้างจะใช้แรงงานประมาณ 2-3 คน ก็สามารถสร้างเสร็จได้โดยใช้เวลา 8 ชั่วโมง

การใช้หอคอยเฝ้าระวัง พบการสร้างและใช้ในหมู่บ้านคลองทราย ตำบลทรายขาว ประมาณ 60 ปี วิธีการของการเฝ้าระวังที่หมู่บ้านคลองทราย ใช้วิธีการจัดเวรยาม โดยมีผู้ใหญ่บ้านและประชาชนเป็นแกนนำ ผลัดเวรกันในเวลากลางวัน กลางคืน ผลัดละ 5 ชั่วโมง หากเป็นเวลากลางคืนต้องนำไฟฉายหรือโคมไฟ ตามจำนวนคน ไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถมองเห็นช้างได้

การมองเห็นฝูงช้างจะสามารถมองเห็นได้ในระยะ 500 เมตร นอกจากการเห็นด้วยสายตาแล้วยังมีวิธีการสังเกตเพิ่มเติมว่ากำลังมีฝูงช้างเดินเข้ามาในหมู่บ้าน คือการแขวงกระป๋อง กระบอกไม้ไผ่ ตามเส้นทางช้างเดินเพื่อเป็นการบอกเหตุการณ์ว่าช้างเดินมา เมื่อเห็นฝูงช้างแล้ว ผู้สังเกตการณ์ก็จะแจ้งเตือนชาวบ้านโดยการเคาะกระบอกไม้ไผ่หรือจุดประทัด

จากการสัมภาษณ์สุริยา ลาภวิเศษ ผู้มีประสบการณ์ในการสร้างและเฝ้าระวังบนหอคอย กล่าวว่าตนเคยร่วมสร้างและเฝ้าระวัง เมื่อประมาณ 60 ปีก่อน เพื่อเป็นการป้องกันตนเองจากช้างป่า เฝ้าระวังช่วงเวลากลางคืนเป็นการแจ้งเตือนที่มีความปลอดภัยจากการโดนช้างป่ามาทำร้ายได้ (สุริยา ลาภวิเศษ. สัมภาษณ์. 2560)

ปัจจุบันไม่พบการสร้างหอคอยในพื้นที่อำเภอสอยดาวแล้วเนื่องจาก ไม่สามารถรวบรวมอาสาสมัครได้ เพราะส่วนใหญ่ยังไม่ประสบปัญหาและชุมชนเจริญขึ้นทำให้ชุมชนในท้องถิ่นไม่สนใจที่จะสร้างหอคอยดังกล่าวขึ้น ทำให้ไม่มีที่สังเกตการณ์เฝ้าระวัง

อย่างไรก็ตาม วิธีการดังกล่าวควรมีการนำมาใช้ในปัจจุบัน ซึ่งผู้รู้เกี่ยวกับช้างเสนอว่า ควรให้หน่วยงานราชการใช้วิธีการนี้ในบริเวณที่ประสบภัยช้างป่า โดยอาจสร้างเป็นหอคอยแบบมั่นคงถาวร บริเวณทางเดินธรรมชาติของช้างป่า แล้วจัดเวรยามเฝ้าระวัง เพราะเป็นวิธีการเบื้องต้นในการเฝ้าระวังช้างป่า พร้อมสามารถแจ้งเตือนให้ชาวบ้านหลบหนีได้ทันหากมีช้างป่าบุกรุกเข้ามาเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามหอคอยเฝ้าระวังจะไม่มีประโยชน์ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ ประชาชนในพื้นที่ในการจัดการปัญหาช้างป่า (สุริยา ลาภวิเศษ. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 2 การเคาะลำไม้ไผ่ให้เกิดเสียงดังไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.88$)

การเคาะลำไม้ไผ่ให้เกิดเสียงดังไล่ช้าง ใช้เมื่อมีช้างเข้ามาในพื้นที่ในระยะประมาณ 10-20 เมตร การเคาะทำให้ช้างตกใจกลัวและกลับเข้าไปในป่า

ไม้ไผ่ที่ใช้เคาะ เป็นไม้ไผ่สดหรือแห้ง ตัดเป็นท่อนความยาวประมาณ 12 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางของลำไม้ไผ่ประมาณ 6 เซนติเมตร การเคาะลำไม้ไผ่เป็นการนำลำไม้ไผ่สองท่อนมาตีกระทบกันให้เกิดเสียงดัง โดยหากมีข้างมาเพียง 1-2 ตัว การเคาะลำไม้ไผ่ต้องใช้คนประมาณ 6 คน ช่วยกันเคาะ แต่หากข้างมาเกิน 6 ตัว วิธีการนี้อาจไม่ได้ผลเนื่องจากข้างจะไม่กลัว

จากการสัมภาษณ์นายวันดี ศรีวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ในการเคาะลำไม้ไผ่ไล่ข้าง พบว่าวิธีการนี้ เคยใช้ที่หมู่บ้านคลองพอก อำเภอสอยดาว ข้างเข้ามาในพื้นที่ หมู่บ้านคลองพอก จำนวน 3 ตัว ในที่สุดข้างก็ถอยกลับเข้าป่าไป แต่ต่อมาได้มีการใช้อีก ปรากฏว่าไม่ได้ผล ข้างไม่ตกใจกลัวเสียงเคาะ เนื่องจากข้างเป็นสัตว์ที่มีการเรียนรู้ได้เร็ว ต่อมาจึงมีการปรับเปลี่ยนโดยนำ กระทะ หม้อ อลูมิเนียมเก่ามาเคาะซึ่งทำให้ได้ผลมากขึ้นกว่าการใช้ไม้ไผ่ เนื่องจากมีเสียงที่ดังกว่าการเคาะลำไม้ไผ่ (วันดี ศรีวุฒิ. สัมภาษณ์. 2560)

วิธีการนี้มีข้อควรระวังคือ หากพบข้างตกมันเราควรหนีและห้ามเข้าไปอยู่บริเวณข้างที่ตกมันเด็ดขาดเพราะอาจเป็นอันตรายและเสียชีวิตได้ ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นอำเภอที่ประจำอยู่ว่าการอำเภอสอยดาว

จากการสัมภาษณ์ นางอชาลิณี กิจเจริญ เสนอว่าการเคาะลำไม้ลำไม้ไผ่ให้เกิดเสียงดังไล่ข้างยังเป็นวิธีการที่ได้ผลแต่ต้องมีการสลับวิธีการในการทำให้เกิดเสียงดัง เช่น การใช้เสียงคนร้อง การเคาะลำไม้ไผ่และการจุดประทัด สลับสับเปลี่ยนกัน ข้างสามารถจดจำเสียงได้ทำให้เกิดปัญหาไล่ข้างไม่ได้ผล (อชาลิณี กิจเจริญ. สัมภาษณ์. 2560)

ควรนำวิธีดังกล่าวมาใช้นำมาใช้นปัจจุบัน โดยวิธีการทำให้เกิดเสียงดัง เช่น การใช้เสียงคนร้องไล่ การเคาะลำไม้ไผ่ และการจุดประทัด เพื่อทำให้ข้างตกใจและออกจากพื้นที่ในท้องถิ่นของประชาชนเป็นการขับไล่โดยที่ใช้วัฒนธรรมชาติภายในชุมชนเป็นอีกวิธีที่ได้ผล

ลำดับที่ 3 การใช้หุ่นไล่กาไล่ข้าง ($\bar{X} = 3.87$)

การใช้หุ่นไล่กาไล่ข้าง มีลักษณะเดียวกับการใช้หุ่นไล่กาในนาข้าวที่มีการใช้โดยทั่วไป ซึ่งเป็นการทำให้ข้างเข้าใจว่ามีคนยืนอยู่ จึงไม่เข้ามาในบริเวณที่เป็นพื้นที่เกษตร

ลักษณะหุ่นไล่กาที่ใช้ส่วนใหญ่ทำมาจากเศษหญ้า เศษไม้ เชือก นำมามัดรวมกันให้มีหัวแขนขา ลักษณะเหมือนคนกำลังยืน ความสูงของหุ่นไล่กาประมาณ 160 เซนติเมตรขึ้นไป นำหุ่นไล่กาใส่เสื้อ กางเกง หมวก มาใส่หุ่นไล่กา โดยการทำหุ่นไล่กา 1 ตัวใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

จากการบอกเล่าของผู้รู้ พบว่าวิธีการนี้เป็นที่นิยมกันมาก เมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้ว ที่หมู่บ้านคลองพอก ตำบลทับช้าง อำเภอสอยดาว ในพื้นที่ที่ปลูกข้าวโพด อ้อยและผลไม้

การตั้งหุ่นไล่กาไล่ข้างจะนำไปตั้งไว้บริเวณเชิงเขา โดยการนำไปไว้ตามแนวเชิงเขาในระยะห่างกันประมาณ 5 เมตร ต่อหุ่นไล่กา 1 ตัว พื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้าน ในการป้องกันพืชผลทางการเกษตร เวลาข้างเดินผ่านทำให้ข้างหนีออกจากพื้นที่เนื่องจากข้างคิดว่ามีคนอยู่ วิธีการนี้จะได้ผลหากมีข้างเข้ามาในพื้นที่เพียง 1-2 ตัว

ปัจจุบัน ไม่พบการใช้หุ่นไล่กาไล่ช้างในพื้นที่อำเภอสอยดาวแล้วเนื่องจากการใช้หุ่นไล่กาไล่ช้างไม่ได้ผลเท่าที่ควรเพราะช้างในปัจจุบันจำนวนช้างที่ลงมาในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมากันคราวละ 10-20 ตัว (สุริยา ลาภวิเศษ. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 4 การผูกกระดิ่งหรือกระป๋องบนต้นไม้ให้เกิดเสียงดัง ($\bar{X} = 3.87$)

การผูกกระป๋องหรือกระดิ่งไว้ตามต้นไม้บริเวณชายป่าหรือเส้นทางเดินของช้าง เมื่อมีลมพัดมาจะทำให้เกิดเสียงดังของกระดิ่งและกระป๋องทำให้ช้างตกใจกลัวเดินเข้าป่าไป

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการผูกกระดิ่งหรือกระป๋องบนต้นไม้ให้เกิดเสียง พบว่าวิธีนี้เคยใช้ที่อำเภอสอยดาว เมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้ว การใช้ในปัจจุบันนี้ไม่พบการใช้วิธีการดังกล่าว เนื่องจากเสียงที่ได้ไม่ดังมากช้างจึงไม่กลัวเสียงกระป๋องและกระดิ่งแล้ว (สุริยา ลาภวิเศษ. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 5 การขุดร่องหรือคูรอบพื้นที่เกษตรกรรม ($\bar{X} = 3.77$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การขุดร่องหรือคูน้ำรอบพื้นที่เกษตรกรรม เป็นการป้องกันช้างเข้ามาในพื้นที่ โดยการใช้รถแบ็คโฮขุดร่องหรือคูน้ำรอบพื้นที่เกษตรกรรมเป็นร่องกว้างประมาณ 2 เมตร ลึก 3 เมตร ขนาดตามความยาวของตำแหน่งที่เหมาะสม ตามเส้นทางระหว่างชายเขากับพื้นที่เกษตรกรรม

ประสบการณ์การใช้การขุดร่อง พบการขุดร่องในหมู่บ้านคลองพอก ตำบลทับช้าง เมื่อประมาณ 30 ปี ถึงปัจจุบัน พบว่า มีประสิทธิภาพในการป้องกันช้างป่าเข้ามาในพื้นที่

วิธีการป้องกันโดยการขุดร่องหรือคูน้ำนี้ ใช้เงินลงทุนสูง ยกตัวอย่างเช่น หากขุดคูยาว 100 เมตร ต้องใช้เงินจ้างแบ็คโฮประมาณชั่วโมงละ 1,500 บาท 10 ชั่วโมงขึ้นไป ชั่วโมงละ 1,400 บาท อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวมีข้อจำกัดคือ มักพบปัญหาการกัดเซาะของดินตามแนวขอบในร่องที่ทำการขุด โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนทำให้เกิดปัญหาร่องน้ำดินถล่มในพื้นที่เพราะการขุดร่องน้ำส่วนใหญ่ใช้ได้ไม่นาน

จากการสัมภาษณ์ นายปฐมพงศ์ ศรีมา ผู้ซึ่งเคยใช้วิธีการขุดร่องน้ำหรือคูน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม วิธีการขุดคูหรือร่องลึกจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีการดูแลรักษาแนวร่องให้มีระยะกว้างและลึกในระดับที่ช้างไม่สามารถข้ามได้ ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสูง แต่การขุดคูหรือร่องลึกนี้ยังมีจุดอ่อนในเรื่องร่องน้ำ ถ้าธารหรือแนวถนนที่ช้างสามารถใช้เป็นจุดข้ามได้ นอกจากนี้ในช่วงฤดูฝนนั้นอาจดูเลได้ยาก เพราะการพังทลายของดินเกิดขึ้นมาก เช่น บางคูที่สร้างขึ้นป้องกันช้างป่าได้เพียงแค่ปีเดียวก็เกิดการพังทลายของดินบริเวณคันคู ทำให้ไม่สามารถป้องกันช้างได้ วิธีการแก้ไขได้ทางหนึ่งคือการเทปูนด้านที่ติดกับพื้นที่เกษตรวิธีหนึ่งในการช่วยลดการพังทลายของหน้าดินได้ (ปฐมพงศ์ ศรีมา. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 6 การยิงลูกประทัดไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.73$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การยิงลูกประทัดไล่ช้าง เป็นใช้เสียงดังเพื่อขับไล่ช้างช่วงเวลาที่ช้างป่าออกหากินในช่วงเวลากลางคืน เพื่อให้ช้างกลัวและหนีเข้าป่าไป เช่นเดียวกับการใช้การเคาะลำไม้ไผ่ การเผาไม้ไผ่ให้เกิดเสียงดัง การผูกกระดิ่งหรือกระป๋องบนต้นไม้ให้เกิดเสียงดัง

ลูกประทัดสามารถหาซื้อได้จากตลาดทั่วไป ราคาลูกประมาณ 5 บาท ลักษณะประทัดเป็นลูกกลม ๆ และมีดินปืนข้างในใช้สำหรับจุดให้เกิดเสียงดัง หากช้างมาคราวละ 1-2 ตัว จะใช้ลูกประทัดประมาณ 5-6 ลูก แต่ถ้าช้างมาเป็นโขลง 5-10 ตัว ต้องใช้ลูกประทัดประมาณ 10-20 ลูก

การยิงลูกประทัดพบมากในช่วงเวลา 5 ที่ผ่านมาและนิยมทั่วพื้นที่ในอำเภอสอยดาว เนื่องจากเป็นวิธีการที่ได้ผลและชาวบ้านสามารถหาซื้อประทัดได้ง่ายและมีราคาที่สามารถหาซื้อมาใช้ได้ อย่างไรก็ตามในการยิงประทัด ผู้ยิงต้องระวังว่าช้างอาจจะวิ่งกลับเข้ามาทำร้ายแทนที่จะหนีเข้าป่าก็ได้ อีกประการหนึ่งคือการใช้วิธีการนี้หลาย ๆ ครั้ง ช้างก็จะเกิดความคุ้นเคยกับเสียงก็ทำให้วิธีการนี้ใช้ไม่ได้ผล (ประวิทย์ มุลวัน, สัมภาษณ์, 2560)

ลำดับที่ 7 การใช้คนขับไล่ช้างป่า ($\bar{X} = 3.55$)

ในอดีตการขับไล่ช้างป่าด้วยคนในครอบครัว 3-4 คน เป็นเรื่องที่ชาวบ้านทำมาโดยตลอด และได้ผลเนื่องจากสมัยก่อนช้างจะค่อนข้างกลัวคน แต่ในปัจจุบันการใช้คนขับไล่ช้างป่าจะต้องใช้คนประมาณ 20-30 คน ตั้งแถวเดินเรียงหน้ากระดานพร้อมกับการเคาะลำไม้ไผ่หรือวัสดุอื่นที่มีเสียงดัง โดยการตั้งแถวจะอยู่ห่างจากช้างประมาณ 1 กิโลเมตร การเคาะดังกล่าวก่อให้เกิดเสียงดังมาก ช้างก็จะไม่กล้าเข้ามาพื้นที่

ข้อดีของการไล่ช้างด้วยวิธีนี้คือประหยัดงบประมาณ ส่วนข้อจำกัดคือ บางชุมชนไม่สามารถรวมคนมาเดินได้เพราะกลัวเรื่องการโดนช้างเหยียบ ซึ่งเคยมีเหตุการณ์เกิดขึ้น (อชาลิณี กิจเจริญ, สัมภาษณ์, 2560)

ผลการศึกษาประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่อยู่ในระดับความเห็นไม่แน่ใจ มีจำนวน 9 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ลำดับที่ 8 การจุดน้ำมันสาบเสือไล่ช้าง ($\bar{X} = 3.73$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ได้ข้อมูลว่า น้ำมันสาบเสือได้มาจากเยื่อของเสือ กลิ่นของเสือมาผสมกับน้ำมันรถยนต์ แล้วนำเศษผ้ามาแช่ไว้เป็นเวลา 1-2 คืน หลังจากนั้นนำผ้าที่แช่น้ำมันสาบเสือไปผูกตามต้นไม้บริเวณบ้าน พื้นที่สวน ชายป่าบริเวณที่ช้างผ่านหรืออาจจุดไฟเพื่อให้มีกลิ่นสาบเสือซึ่งช้างจะกลัว ทำให้สามารถไล่ช้างที่เคลื่อนที่มาในระยะไกลได้ ปัจจุบันไม่พบการใช้ น้ำมันสาบเสือแล้วเพราะไม่สามารถหาน้ำมันสาบเสือได้แล้ว (สุริยา ลาภวิเศษ, 2560)

ลำดับที่ 9 การเผาไม้ไผ่ให้เกิดเสียงดังไล่ช้าง ($\bar{X}=3.21$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การเผาไม้ไผ่ให้เกิดเสียงดังไล่ช้าง วิธีการคือนำไม้ไผ่แห้งและสดมากองรวมกันบริเวณชายป่าที่เป็นพื้นที่โล่งปลอดภัยจากเกิดไฟป่า โดยเมื่อจุดไฟที่กองไม้ไผ่ก็จะเกิดเสียงดังประทุ ทำให้ช้างได้ยินเสียงก็จะไม่เข้ามาใกล้พื้นที่ของชาวบ้าน

อย่างไรก็ตามการเผาไม้ไผ่ให้เกิดเสียงดังไล่ช้างปัจจุบันไม่มีการใช้แล้วเนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่าได้ (วสันต์ ตรีวุฒิ. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 10 การใช้ยาฉุนผสมน้ำมันกำจัดจุดไฟไล่ช้าง ($\bar{X}=3.27$)

จากการการบอกเล่าจากคนรุ่นปู่ ย่า ได้ข้อมูลว่า ในอดีต ยาฉุนเป็นของที่หาได้ง่ายเพราะชาวบ้านนิยมสูบบุหรี่ยาฉุน จึงมีการนำยาฉุนผสมน้ำมันกำจัดจุดไฟไล่ช้าง ทำให้ช้างเสียดา เช่นเดียวกับการใช้เผามูลวัวหรือมูลช้างผสมพริกแห้ง ในอดีตนิยมเผาในช่วงเย็นตามจุดที่ช้างออกมาเดิน เพื่อทำให้เกิดควันที่มีกลิ่นฉุน ซึ่งช้างไม่ชอบควันที่มีกลิ่นฉุน ทำให้ช้างเสียดาและเดินหนีไป (สุริยา ลาภวิเศษ. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 11 การเปิดเสียงเลื้อยโดยวิทยุชุมชนไล่ช้าง ($\bar{X}=3.19$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การเปิดเสียงเลื้อยโดยวิทยุชุมชนไล่ช้างใช้ในเวลาที่ช้างเข้าพื้นที่ เพื่อเป็นการขับไล่ช้างโดยเสียงเลื้อย แต่การเปิดเสียงเลื้อยไล่ช้างนั้นเป็นวิธีที่ได้ผลในระยะเวลาสั้น ประมาณ 2-3 ครั้ง หลังจากนั้นช้างมีการเรียนรู้ว่าเสียงที่ได้ยินนั้นไม่ใช่เสียงแท้เป็นเสียงเท่านั้น ทำให้ช้างไม่กลัวและบุกรุกเข้ามาในพื้นที่สวนเช่นเดิม (สุริยา ลาภวิเศษ. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 12 การใช้ไฟฉายติดหัวไล่ช้างป่า ($\bar{X}=3.10$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การใช้ไฟฉายติดหัวไล่ช้างป่า เป็นการใช้ไฟฉายที่ติดที่หัวไล่ช้างในเวลากลางคืน โดยใช้คนจำนวนประมาณ 10-20 คน เดินไปเดินมา เพราะช้างคิดว่าแสงไฟนั้นเป็นดวงตาของสัตว์ขนาดใหญ่ วิธีการนี้นิยมใช้กันมากประมาณ 4-5 ปีที่ผ่านมาแต่ปัจจุบันไม่นิยมใช้เนื่องจากอาจเกิดอันตรายเพราะอาจต้องเจอช้างอาจทำร้ายร่างกายได้ (ประภาส พุ่มคนสิน. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 13 การปล่อย พืช ผลไม้ โดยการทิ้งให้เน่าเสียบริเวณที่ช้างผ่าน ($\bar{X}=3.12$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า วิธีนี้เป็นการการนำพืช ผลไม้ต่าง ๆ นำมาทิ้งรวมกัน ตามทางเดินของช้างในบริเวณที่ช้างผ่าน เพื่อให้เกิดกลิ่นที่เน่าเสีย ช้างจะไม่เข้ามาเพราะช้างไม่ชอบกลิ่นที่เน่าเหม็น (ชวน แก้วมโน. สัมภาษณ์. 2560)

วิธีนี้เป็นวิธีที่ไม่ค่อยนิยมเพราะชาวบ้านเองก็ต้องถูกรบกวนการกลิ่นด้วยและช้างป่าก็เดินไปเส้นทางใหม่ได้เสมอ จึงไม่สามารถป้องกันช้างป่าได้

ลำดับที่ 14 การเผามูลสัตว์หรือพริกให้ข้างแสบตา ($\bar{X} = 3.01$)

จากการบอกเล่าจากคนรุ่นปู่ ย่า ได้ข้อมูลว่า ในอดีต มูลสัตว์และพริก สามารถไล่ช้างได้ ใช้สำหรับการเผาให้เกิดควันไฟ วิธีการ คือนำมูลสัตว์แห้งต่าง ๆ และพริก นำมาเผาไฟและกลบด้วยหญ้าหรือใบไม้สดทำให้เกิดควันไฟ เมื่อช้างเดินผ่านหรือควันไฟพัดเข้าตาช้างทำให้ช้างแสบตา นิยมจุดเวลาตอนเย็นช่วงเวลาที่ช้างออกหากินเพื่อป้องกันช้างเข้ามาหากินในพื้นที่เกษตร (ชวน แก้วมโน. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 15 การใช้ช้างเลี้ยงจับไล่ช้างป่า ($\bar{X} = 2.84$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า ในอดีตมีการเลี้ยงช้างบ้าน บ้านละ 3-4 ตัว ไว้สำหรับจับไล่ช้างป่า แต่ในปัจจุบันไม่มีผู้ใช้วิธีการนี้แล้ว เนื่องจากช้างบ้านมีราคาแพง ดูแลยาก และมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสูง (วสันต์ ศรีวุฒิ. สัมภาษณ์. 2560)

ลำดับที่ 16 การยิงปืนขึ้นฟ้าขู่ช้างให้กลัว ($\bar{X} = 2.78$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า การยิงปืนขึ้นฟ้าขู่ช้างใช้สำหรับการเฝ้าระวังช้างที่เคลื่อนที่มาในระยะใกล้พื้นที่ของเกษตรกรและบ้านเรือนประชาชน โดยการใช้เสียงปืนขู่ช้าง ปัจจุบันนิยมกันใช้กันอย่างกว้างขวางในพื้นที่

วิธีการ คือเมื่อช้างเข้าพื้นที่ก็นำปืนยิงขึ้นฟ้าให้ช้างกลัวและออกนอกพื้นที่ เพราะเสียงที่ดังมาก แต่ช้างมักจะคุ้นชินในเวลาต่อมา ซึ่งทำให้วิธีการนี้ใช้ได้ผลน้อยลง

อย่างไรก็ตามการยิงปืนขึ้นฟ้าขู่ช้างให้กลัวเป็นวิธีที่ไม่ควรทำเพราะอาจเป็นอันตราย ในกรณีที่ถูกที่ลูกปืนตกใส่ได้ (ชวน แก้วมโน. สัมภาษณ์. 2560)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ในภาพรวม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	3.99	0.81	เห็นด้วย	1
2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ	3.96	0.81	เห็นด้วย	2
3. การมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติ	3.85	1.16	เห็นด้วย	3
4. การมีส่วนร่วมในกระบวนการการประเมินผล	3.85	1.18	เห็นด้วย	4
รวม	3.91	0.99	เห็นด้วย	

จากตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่า พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสรุปได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.99$)

ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.96$)

ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.85$)

ลำดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในกระบวนการการประเมินผล ($\bar{X} = 3.85$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ในระดับเห็นด้วย เนื่องจากปัญหาช้างป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอสอยดาวเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตและเรื้อรังมาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี ในการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ส่วนที่ชาวบ้านแก้ไขกันเองก็ประสบปัญหาการขาดทั้งเงินและแรงงาน ในส่วนของหน่วยงานราชการก็เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหามาได้ไม่เต็มที่ ดังนั้นการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับชุมชนและระหว่างคนในชุมชนด้วยกันเอง ประชาชนจึงเห็นว่าน่าจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้นเนื่องจากการแสดงความคิดเห็นเป็นขั้นตอนแรกของการร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ชาวบ้านเป็นผู้ประสบปัญหาและบางส่วนมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ดังนั้นการแสดงความคิดเห็นจึงเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาช้างป่า

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ชุมชนควรมีเวทีในการเสนอปัญหาช้างป่าร่วมกัน	4.01	0.83	เห็นด้วย	1
2. ชุมชนควรมีเวทีในการเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหาช้างป่าร่วมกัน	3.98	0.78	เห็นด้วย	2
รวม	3.99	0.81	เห็นด้วย	

จากตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาช้างป่าอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.99$) โดยเรียงลำดับรายชื่อ ได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 ชุมชนควรมีเวทีในการเสนอปัญหาช้างป่าร่วมกัน ($\bar{X} = 4.01$)

ลำดับที่ 2 ชุมชนควรมีเวทีในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าร่วมกัน ($\bar{X} = 3.98$)

จากการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า ที่ผ่านมาชุมชนไม่มีเวทีที่เป็นทางการสำหรับพูดคุยปัญหาช้างป่าที่เกิดขึ้นภายในชุมชน มีเพียงการจับกลุ่มพูดคุยกันเอง ทำให้ชุมชนมีความต้องการด้านการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาช้างป่า การมีเวทีที่เป็นทางการมีข้อดีในการแก้ไขปัญหาทราบถึงปัญหาที่ชาวบ้านประสบ ได้วิธีการที่หลากหลายจากประสบการณ์ของชาวบ้าน แล้วรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาต่อไป การมีเวทีสำหรับการเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า ทำให้หน่วยงานราชการสามารถจัดการปัญหาได้ตรงจุดและตรงต่อความต้องการของชุมชน (วรายุทธ แซ่โง้ว, สัมภาษณ์, 2560)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ชุมชนควรมีเวทีในการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหช้างป่าร่วมกัน	3.98	0.78	เห็นด้วย	1
2. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับหน่วยงานราชการในการจัดการแก้ไขปัญหช้างป่า	3.95	0.84	เห็นด้วย	2
รวม	3.96	0.81	เห็นด้วย	

จากตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาช้างป่าอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.96$) โดยเรียงลำดับรายชื่อ ได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 ชุมชนควรมีเวทีในการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหช้างป่าร่วมกัน ($\bar{X} = 3.98$)

ลำดับที่ 2 ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับหน่วยงานราชการในการจัดการแก้ไขปัญหช้างป่า ($\bar{X} = 3.95$)

จากสัมภาษณ์ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหช้างป่า โดยเฉพาะเวที เพราะประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับหน่วยงานราชการจัดการปัญหช้างป่า เช่น ที่ผ่านมานักงานภาครัฐเป็นผู้ตัดสินใจ ทำให้การแก้ไขปัญหไม่ได้ผล วิธีการแก้ไขปัญหไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนที่ประสบ ที่ผ่านมาประชาชนจะรู้เลยว่าหน่วยงานภาครัฐจะทำอะไรอย่างไรบ้าง นอกจากนี้งบประมาณก็มีจำกัดเพราะฉะนั้นควรมาช่วยตัดสินใจเลือกวิธีการที่ได้ผลที่สุด กลุ่มค่าที่สุด รวมถึงการครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ได้รับความสะดวกอื่น (ประภาส พุ่มคนสิน. สัมภาษณ์. 2560)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

การมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการติดตาม เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่า	3.93	1.75	เห็นด้วย	1
2. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า	3.89	0.96	เห็นด้วย	2
3. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาช้างป่า	3.89	0.96	เห็นด้วย	3
4. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร เช่น เงิน แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่า	3.69	0.97	เห็นด้วย	4
รวม	3.85	1.16	เห็นด้วย	

จากตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติ ในการแก้ไขปัญหาช้างป่าอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.85$) โดยเรียงลำดับรายชื่อ ดังนี้

ลำดับที่ 1 ชุมชนชุมชนควรมีส่วนร่วมในการติดตาม เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่า ($\bar{X} = 3.93$)

ลำดับที่ 2 ชุมชนชุมชนควรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า ($\bar{X} = 3.89$)

ลำดับที่ 3 ชุมชนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาช้างป่า ($\bar{X} = 3.89$)

ลำดับที่ 4 ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับหน่วยงานราชการในการจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่า ($\bar{X} = 3.69$)

จากสัมภาษณ์ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยเฉพาะเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนั้น เนื่องจาก ปัจจุบันทุกครัวเรือนจะมีสมาร์ตโฟนใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นหากมีช้างลง ณ จุดใด ชาวบ้านก็สามารถบอกกล่าวให้ครัวเรือนหรือชุมชนใกล้เคียงได้เตรียมการป้องกันช้างป่าได้

ส่วนในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเรียนรู้วิธีการและการเข้าร่วมกิจกรรมของภาครัฐพบว่า ชาวบ้านเองก็อยากเข้าร่วมโดยต้องการให้ภาครัฐเป็นแกนนำ เพราะภาครัฐจะมีความพร้อมมากกว่าในด้านความรู้ เงิน วัสดุ อุปกรณ์ แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องมีประชาชนเข้าร่วมเพราะการแก้ไขปัญหาข้างป่ารัฐไม่สามารถทำฝ่ายเดียวให้ประสบผลสำเร็จได้ อาทิ ที่ผ่านมามีกิจกรรมปลูกอ้อยกล้วยให้ช้างป่า หน่วยงานราชการจะสนับสนุนงบประมาณ แต่ต้องให้ชาวบ้านมาช่วยกันปลูกด้วย หรือหากชาวบ้านมีหน่อกล้วย ต้นอ้อย ก็สามารถนำมาร่วมปลูกได้ (ประวิทย์ มุลวัน, สัมภาษณ์, 2560)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการการประเมินผลในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

การมีส่วนร่วมในกระบวนการการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ชุมชนควรมีส่วนร่วมประเมินผลกิจกรรมของภาครัฐที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา	3.93	1.75	เห็นด้วย	1
2. ชุมชนควรมีส่วนร่วมสรุปผลกิจกรรมของภาครัฐที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า	3.84	0.89	เห็นด้วย	2
3. ชุมชนควรมีเวทีสำหรับการประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า	3.82	1.02	เห็นด้วย	3
4. ชุมชนควรมีเวทีสำหรับการสรุปผลกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า	3.79	1.04	เห็นด้วย	4
รวม	3.85	1.18	เห็นด้วย	

จากตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการการประเมินผล ในการแก้ไขปัญหาช้างป่าอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.85$) โดยเรียงลำดับรายชื่อ ดังนี้

ลำดับที่ 1 ชุมชนควรมีส่วนร่วมประเมินผลกิจกรรมของภาครัฐที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.93$)

ลำดับที่ 2 ชุมชนควรมีส่วนร่วมสรุปผลกิจกรรมของภาครัฐที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า ($\bar{X} = 3.84$)

ลำดับที่ 3 ชุมชนควรมีเวทีสำหรับการประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า ($\bar{X} = 3.82$)

ลำดับที่ 4 ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับหน่วยงานราชการในการจัดการ
แก้ไขปัญหาล้างป่า ($\bar{X} = 3.79$)

จากการสัมภาษณ์นายวรยุทธ แซ่โง้ง ปลัดอำเภอสอยดาว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความ
คิดเห็นว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในด้านกระบวนการประเมินผล โดยการมีเวทีสำหรับการประเมิน
ผลกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาล้างป่า เพราะจะได้มาร่วมกันพิจารณาถึงประสิทธิผล
และประสิทธิภาพของวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ ในการแก้ไขปัญหาล้างป่าที่เคยปฏิบัติมา อาทิ การขุดคู
การปลูกพืชให้ช้างกิน การใช้รถตรวจการณ์ส่องสปอตไลต์ไล่ช้างป่า ว่าวิธีการใดมีความคุ้มค่าเหมาะสม
สำหรับการแก้ไขปัญหาล้างป่า เพราะภาครัฐมีงบประมาณจำกัด (วรยุทธ แซ่โง้ง, สัมภาษณ์, 2560)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี